15/04/2025

Το Τροπάριο της Κασσιανής (ΒΙΝΤΕΟ)

/ Επικαιρότητα

Το εσπέρας της Μεγάλης Τρίτης κατά τον όρθρο της Μεγάλης Τετάρτης στους Ναούς ψάλλεται το γνωστό τροπάριο «η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή…» σύνθεση της αγίας Κασσιανής εμπνευσμένο και αυτό όπως και όλη η υμνογραφία της Μεγάλης Τετάρτης από την ευαγγελική διήγηση με το περιστατικό της πόρνης, η οποία προσήλθε στον Κύριο και με δάκρυα μετανοίας και άρωμα πολύτιμο ένιψε σε ένδειξη μετανοίας τους πόδας του Κυρίου.

Η υμνολογία της Εκκλησίας μας απεικονίζει με γλαφυρό και παραστατικό τρόπο την «σχέση» αμαρτίας – μετανοίας. Στα περισσότερα τροπάρια της ακολουθίας παρουσιάζονται κατ' αντιδιαστολή οι μορφές της αμαρτωλού γυναικός, «της αλειψάσης τον Κύριον μύρω», και του δολίου μαθητή του Χριστού, του Ιούδα, που την ίδια ώρα σχεδίαζε την προδοσία του Κυρίου.

Το Τροπάριο

Στο τροπάριο αυτό **παρακολουθούμε τα στάδια της μετανοίας** της αμαρτωλής πλην όμως αποφασισμένης για την μετάνοια αγαπώσας ψυχής. «Η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή» αναζήτησε την μετάνοια, «αισθομένη την Θεότητα», μόλις συνειδητοποίησε ότι είχε μπροστά της τον Θεό (α' στάδιο). Η συνειδητοποίηση της θεότητος την ωδήγησε στην συνειδητοποίηση της δικής της αμαρτωλότητος, την οποία περιγράφει με ζωηρά χρώματα: «Οίμοι, ότι νυξ μοι υπάρχει, οίστρος ακολασίας, ζοφώδης τε και ασέληνος έρως της αμαρτίας» (β' στάδιο). Όμως η συναίσθηση της αμαρτωλότητός της δεν την αποτρέπει, αλλά αντιθέτως την ωθεί στην επιδίωξη της σωτηρίας: «Δέξαι μου τας πηγάς των δακρύων, (…) Κάμφθητί μοι προς τους στεαναγμούς της καρδίας…» (γ' στάδιο).

Τέλος, επιχειρεί να διορθώση την προηγούμενή της αμαρτωλή συμπεριφορά με τα ίδια μέσα που χρησιμοποιούσε για την αμαρτία, τα οποία όμως τώρα αποκτούν σωστικό περιεχόμενο: Τα χείλη που φιλούσαν για την αμαρτία τώρα θα «καταφιλήσουν» «τους αχράντους πόδας» του Χριστού, και οι βόστρυχοι που χρησιμοποιούνταν για την πρόκληση ηδονής τώρα, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης, θα «αποσμήξουν» τα ευλογημένα πόδια του Σωτήρος (δ' στάδιο).

Ακολουθεί το Ιδιόμελο Τροπάριο που ψάλλεται στον Όρθρος της Μεγάλης Τετάρτης:

Κύριε, η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή,
την σήν αισθομένη Θεότητα μυροφόρου αναλαβούσα τάξιν,
οδυρομένη μύρα σοι προ του ενταφιασμού κομίζει.
Οίμοι! λέγουσα, οτι νύξ μοι υπάρχει, οίστρος ακολασίας,
ζοφώδης τε και ασέληνος ερως της αμαρτίας.

Δέξαι μου τας πηγάς των δακρύων,
ο νεφέλαις διεξάγων της θαλάσσης το ύδωρ,
κάμφθητί μοι προς τους στεναγμούς της καρδίας,
ο κλίνας τους ουρανούς τη αφάτω σου κενώσει.

Καταφιλήσω τους αχράντους σου πόδας,
αποσμήξω τούτους δε πάλιν τοις της κεφαλής μου βοστρύχοις,
ων εν τω Παραδείσω Εύα το δειλινόν κρότον τοις ώσιν ηχηθείσα,
τω φόβω εκρύβη.

Αμαρτιών μου τα πλήθη
και κριμάτων σου αβύσσους τις εξιχνιάσει,
ψυχοσώστα Σωτήρ μου;
Μη με την σήν δούλην παρίδης,
Ο αμέτρητον έχων το έλεος.

"Το υπέροχο αυτό τροπάριο τελειώνει με ένα ρητορικό ερώτημα: Άραγε μπορεί να συγκριθή «η άβυσσος» των δικαίων κρίσεων του Χριστού με το «πλήθος» των αμαρτιών του κάθε αμαρτωλού; Ασφαλώς όχι!", αναφέρει η Φιλόλογος-Θεολόγος **Σοφία Μπεκρή** σε άρθρο της στην **pemtpousia.gr.** Αυτή είναι τελικά και η ελπίδα μας, ότι **ο Χριστός θα μας βγάλει «εκ του βορβόρου των έργων μας», εμάς που έχουμε αμαρτήσει «υπέρ την πόρνην».**

Η Υμνογράφος Κασσιανή

Από τον βυζαντινό **χρονογράφο Συμεών Μάγιστρο (990 μ.Χ)** μαθαίνουμε ότι η Ευφροσύνη, μητέρα του αυτοκράτορα Θεόφιλου και κόρη του Κωνσταντίνου του ΣΤ', στην προσπάθειά της να παντρέψει το γιο της, το έτος 830μ.Χ, διοργάνωσε στην μεγαλόπρεπη αίθουσα Τρικλίνιο των ανακτόρων της Κωνσταντινούπολης, μεγάλη σύναξη από τις πιο όμορφες κοπέλες της Αυτοκρατορίας.

Η προσέλευση υπήρξε μεγάλη από «καλλίστας παρθένους». Κι όταν παρατάχθηκαν

στη σειρά, καθισμένες πάνω σε πολυτελή ανάκλιντρα, ο αυτοκράτορας Θεόφιλος περιήλθε μπροστά τους να διαλέξει την μέλλουσα σύζυγό του και αυτοκράτειρα, δίνοντας σε όποια διάλεγε ένα χρυσό μήλο.

Η ομορφότερη ήταν η Κασσιανή, που η ομορφιά της θάμπωσε το νεαρό Θεόφιλο και σ' αυτήν επρόκειτο να δώση το μήλο, σύμβολο της προτίμησής του. Θέλοντας όμως να διαπιστώση αν και η εξυπνάδα της ήταν ανάλογη με την ομορφιά της, της είπε: «Ως άρα δια γυναικός ερρύη τα φαύλα» («Από τη γυναίκα ξεκινούν τα κακά πράγματα»), υπονοώντας την Εύα. Η Κασσιανή όμως δεν ξαφνιάστηκε και θέλοντας να δείξει και την εξυπνάδα της απάντησε: «Αλλά και δια γυναικός πηγάζει τα κρείττονα» («Και από τη γυναίκα πηγάζουν τα καλύτερα, τα ευγενέστερα»), υπονοώντας την Παναγία, που έφερε στον κόσμο το μεγαλύτερο αγαθό.

Αυτή όμως η πράγματι έξυπνη απάντηση χαρακτηρίσθηκε από τον Θεόφιλο ότι περιείχε και κάποια προπέτεια και επιπολαιότητα, οπότε έδωσε το μήλο στην επίσης ωραία, αλλά και σεμνή Θεοδώρα.

Η Κασσιανή απογοητεύθηκε από την αποτυχία της και πήρε την απόφαση να αποτραβηχτεί από τον κόσμο και να μονάσει. Έκτισε με δικά της χρήματα ένα μοναστήρι, που πήρε αργότερα το όνομά της, ντύθηκε το μοναχικό σχήμα και αφιερώθηκε στη λατρεία του Χριστού και στην ποίηση, συνδυάζοντας έτσι τη βαθιά ευσέβεια και την κλίση της στα γράμματα. Λέγεται μάλιστα ότι μετά την αποτυχία της είπε: «***Επειδή δεν έγινα βασίλισσα του προσκαίρου τούτου κόσμου, θα γίνω υπήκοος της αιωνίας Βασιλείας του Χριστού***».

Η έμπνευση

Φαίνεται καθαρά ότι η Κασσιανή εμπνεύστηκε το Ιδιόμελο αυτό τροπάριο από τα λόγια των Ευαγγελιστών, που **δεν αναφέρονται στη Μαρία τη Μαγδαληνή,** όπως πολλοί πιστεύουν, αλλά στην ανώνυμη αμαρτωλή γυναίκα, τη μοιχαλίδα, που ο Χριστός έσωσε από βέβαιο λιθοβολισμό του έξαλλου πλήθους των Φαρισαίων για το ηθικό της παράπτωμα, με εκείνα τα λόγια Του: ***«Ο αναμάρτητος πρώτος τον λίθον βαλέτω επ' αυτήν»***.

Και όταν αργότερα ο Ιησούς βρέθηκε στο σπίτι του Σίμωνα του Φαρισαίου του λεπρού, η αμαρτωλή εκείνη γυναίκα αισθάνεται την ανάγκη να πάη να εκφράση την ευγνωμοσύνη και αφοσίωσή της στον Σωτήρα Χριστό. Αγοράζει αρώματα, ντύνεται ταπεινά και σεμνά και ταπεινωμένη και συντετριμμένη, με δάκρυα στα μάτια, έρχεται και πλένει τα πόδια του Ιησού και τα σκουπίζει με τα ξέπλεκα

μαλλιά της. Τα δάκρυά της εκείνα ήταν δάκρυα ελέους και συντριβής και κλαίει με πάθος να την ευσπλαχνιστή ο Θεός της αγάπης και της συγχώρεσης.

Το παραπάνω περιστατικό το αναφέρουν Ευαγγελιστές. Συγκριμένα:

Ο Λουκάς (ζ. 37-38) γράφει: *«Και ιδού γυνή εν τη πόλει ήτις ην αμαρτωλός, και επιγνούσα ότι ανάκειται εν τη οικία του Φαρισαίου, κομίσασα αλάβαστρον μύρου και στάσα οπίσω παρά τους πόδας αυτού κλαίουσα, ήρξατο βρέχειν τους πόδας αυτού τοις δάκρυσι και ταις θριξί της κεφαλής αυτής εξέμασσε και κατεφίλει τους πόδας αυτού και ήλειφε τω μύρω».*

Ο Ματθαίος (κστ`, 6-7): *«Του δε Ιησού γενομένου εν Βηθανία εν οικία Σίμωνος του λεπρού, προσήλθεν αυτώ γυνή αλάβαστρον μύρου έχουσα βαρυτίμου, και κατέχεεν επί την κεφαλήν αυτού ανακειμένου».*

Και ο Μάρκος (ΙΔ` 3) λέγει: *«Και όντος αυτού εν Βηθανία εν τη οικία Σίμωνος του λεπρού, κατακειμένου αυτού ήλθε γυνή έχουσα αλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικής πολυτελούς και συντρίψασα το αλάβαστρον κατέχεεν αυτού κατά της κεφαλής».*